

Instytut Pamięci Narodowej - Gdańsk

<https://gdansk.ipn.gov.pl/pl2/aktualnosci/178738,103-lata-temu-Polska-uzyskala-dostep-do-Baltyku.html>
07.05.2024, 03:43

103 lata temu Polska uzyskała dostęp do Bałtyku

10 lutego 1920 r. w Pucku odbyły się symboliczne zaślubiny Polski z Morzem Bałtyckim. Tym samym potwierdzono wykonanie jednego z punktów postanowień Traktatu Wersalskiego, przyznającego Polsce dostęp do morza w postaci ponad 140-kilometrowego odcinka wybrzeża. Aktu zaślubin dokonał jeden z najbardziej zasłużonych polskich dowódców, współtwórca Błękitnej Armii gen. Józef Haller.

Zajęcie edukacyjne przy pomniku Antoniego Abrahama w Pucku

W 103. rocznicę zaślubin Polski z morzem, w imieniu Oddziału IPN w Gdańsku kwiaty pod pomnikami Antoniego Abrahama i gen. Józefa Hallera złożył naczelnik Oddziałowego Biura Edukacji Narodowej Krzysztof Drażba.

Tego dnia przeprowadziliśmy także zajęcia edukacyjne nt. powrotu Polski nad morze i przybliżenia sylwetki gen. Józefa Hallera. Uczestniczyli w nich uczniowie starszych klas szkół podstawowych z terenu Pucka i okolic, Słupska i Tczewa (ok. 280 osób). Trasa historycznej lekcji w Pucku wiodła przy pomnikach Antoniego Abrahama, gen. Józefa Hallera, Antoniego Miotka, obok pamiątkowego słupka zaślubinowego, a także do pomnika jednego z pomorskich Ojców Niepodległości – Teofila Banieckiego. Zajęcia przeprowadziła dr Barbara Męczykowska z Oddziałowego Biura Edukacji Narodowej IPN w Gdańsku.

Ceremonię zaślubin poprzedzał pochód polskich wojsk przez Pomorze. Po ponad 120 latach niewoli do macierzy powracały kolejne miasta. Pochód wojsk polskich stanowił realizację decyzji podjętych na konferencji paryskiej i zawartych w traktacie wersalskim.

Ratyfikowany 10 stycznia 1920 r. traktat ostatecznie potwierdzał zachodnie i północne granice odrodzonej Polski. Zgodnie z jego zapisami, Polska miała otrzymać dostęp do Morza Bałtyckiego.

Zadanie przejścia kontroli nad ziemią Pomorza otrzymali żołnierze gen. Józefa Hallera (Front Pomorski) i gen. Józefa Dowbora-Muśnickiego (Front Wielkopolski). Sam proces przejmowania Pomorza rozpoczął się 17 stycznia 1920 r., zajęciem miasta Golubia przez grupę wojsk wydzielonych z Frontu Pomorskiego. Następnego dnia wojsko polskie wkroczyło do jednego z najważniejszych centrów regionu – Torunia. 21 stycznia 1920 r. gen. Haller opublikował odezwę do mieszkańców Torunia ogłaszając przyłączenie Pomorza do Polski: Przed Wami dzisiaj otwiera się epoka nowego życia i świetności nowego wieku złotego Zygmunta i Batorych, kiedy Wisła i nasze morze staną się znowu łącznikiem Polski z całym światem. Cała Polska w tym dniu radosnym oddaje hołd mieszkańcom tej ziemi za ich niezłomność, hart ducha, wielkie cnoty obywatelskie, wytrwałość w twardej narodowej służbie. 20 stycznia wojska Dowbora-Muśnickiego weszły do Bydgoszczy.

Pomiędzy 25 a 31 stycznia wojska Frontu Wielkopolskiego przejęły: Świecie, Tucholę, Chojnice i Brusy. Natomiast Oddziały Frontu Pomorskiego od 25 stycznia do 9 lutego przejęły: Laskowice, Skórcz, Gniew, Pelplin, Starogard, Tczew, Kościerzynę, Kartuzy, Wejherowo, Jastarnię i Hel.

Zwieńczeniem marszu hallerczyków stała się zorganizowana na 10 lutego 1920 r. w Pucku uroczysta ceremonia „Zaślubin Polski z Morzem”. Obyła się uroczysta msza święta. Ksiądz Józef Wrycza wygłosił patriotyczne kazanie. Duchowni poświęcili polską banderę, którą podniesiono na maszcie jako znak objęcia straży na Bałtyku przez polską Marynarkę Wojenną. W uroczystościach udział wzięli najwyżsi dostojnicy państwowi m.in.: Wincenty Witos, Stanisław Wojciechowski, Ignacy Daszyński, Maciej Rataj, gen. Józef Haller, kontradmirał Kazimierz Porębski, gen. Kazimierz Sosnkowski, delegacje z Francji, Wielkiej Brytanii i Włoch. Przybyła również istotna reprezentacja Pomorzan, Kaszubów, w tym wojewoda pomorski Stefan Łaszewski, wybitni działacze ruchu polskiego z puckiego powiatu (Antoni Abraham, Antoni Miotk i Teofil Baniecki) oraz liczni mieszkańcy z regionu i Polski.

Po latach gen. Haller wspominał uroczysty moment zaślubin w następujący sposób: *Po mszy św., przy salutach armatnich i odegraniu hymnu polskiego, morską banderę polską wzniosła się na maszt. Dotychczas strażnik wybrzeża, rybak kaszubski z jedyną bronią, wiosłem u boku, oddawał straż w ręce marynarza polskiego. Stojąc pod banderą, oświadczyłem w krótkim przemówieniu, żeśmy wrócili nad morze i że Rzeczpospolita Polska staje się znowu władczynią na swoim Bałtyku, na znak czego – zaślubin Polski z Bałtykiem – rzucam w morze pierścień ofiarowany przez polską ludność Gdańska, który znowu będzie polskim.*

Wielką rolę dla powrotu Polski nad morze odebrał **Leon Janta Połczyński** (1867–1961) – ziemianin spod Tucholi, prawnik, polityk, działacz społeczny, minister rolnictwa i dóbr państwowych w pięciu rządach II RP, senator. W latach 1918–1919 członek Naczelnej Rady Ludowej oraz Organizacji Wojskowej Pomorza – struktur przygotowujących ewentualne rozszerzenie zasięgu powstania wielkopolskiego na Pomorze. Wielki orędownik powrotu Pomorza do Polski. Członek, a przejściowo przewodniczący polskiej delegacji na rozmowy

pokojowe w Paryżu kończące I wojnę światową. 10 lutego 1920 r. w Pucku reprezentował polski rząd podczas zaślubin Polski z morzem.

Na odzyskanych terenach powołane zostało do życia województwo pomorskie. Jego stolicą został Toruń.

Polska odzyskała dostęp do Morza Bałtyckiego na odcinku 147 km: brzeg Półwyspu Helskiego - 74 km, morze otwarte - 24 km i brzeg Zatoki Puckiej - 49 km. W jej granicach nie znalazł się jednak żaden większy port. Gdańsk, został Wolnym Miastem, pozostającym pod nadzorem Ligi Narodów.

Broszura IPN o gen. Józefie Hallerze ► bit.ly/3xh2zDK

Broszura IPN o Antonim Abrahamie ► bit.ly/3YHFw0y

Wystawa elementarna IPN o Józefie Hallerze ► bit.ly/40IkO2D

